

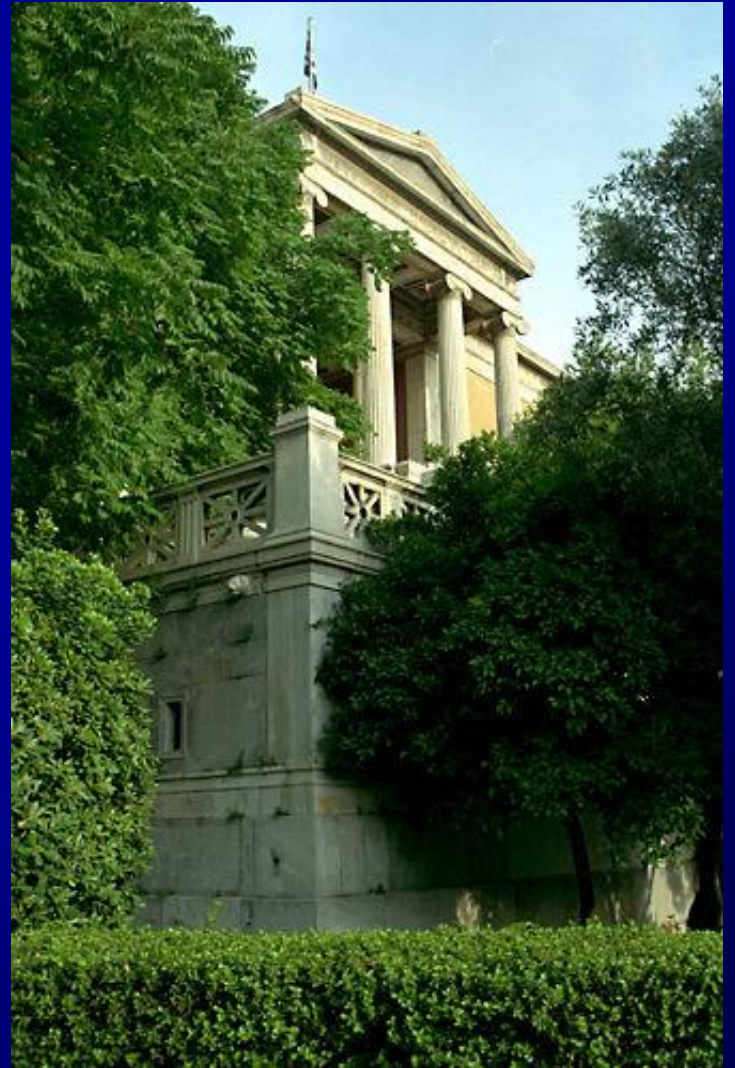

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών
Εργαστήριο Βιοϊατρικής Οπτικής και Εφαρμοσμένης Βιοφυσικής

Φωτοδυναμική Θεραπεία

Ελένη Αλεξανδράτου

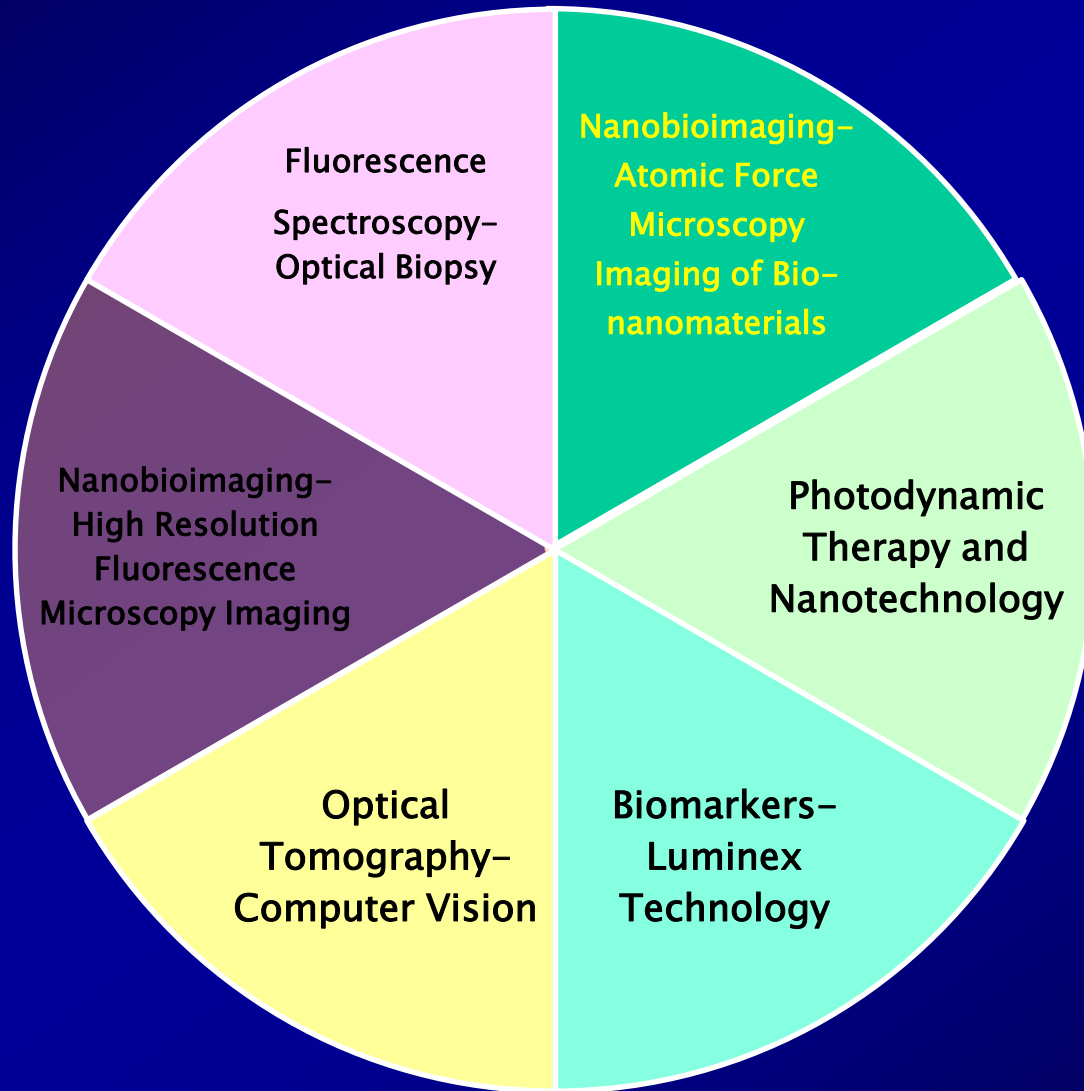
Ασπασία Πετρή

Εργαστήριο Βιοιατρικής Οπτικής και Εφαρμοσμένης Βιοφυσικής

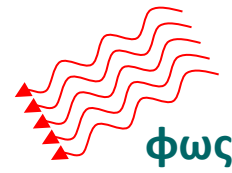
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

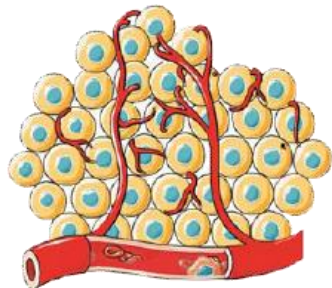
Φωτοδυναμική Θεραπεία

Αρχή Λειτουργίας :

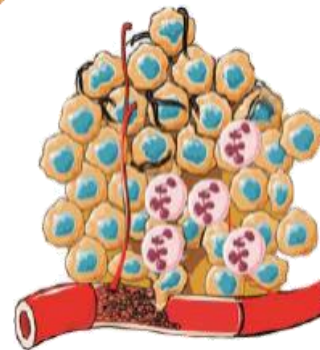
οξυγόνο

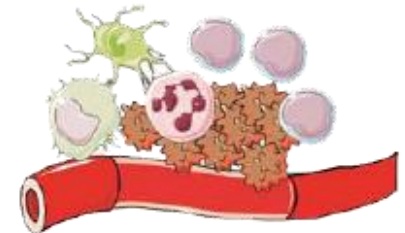
φωτοευαισθητοποιητής

καρκινικός ιστός

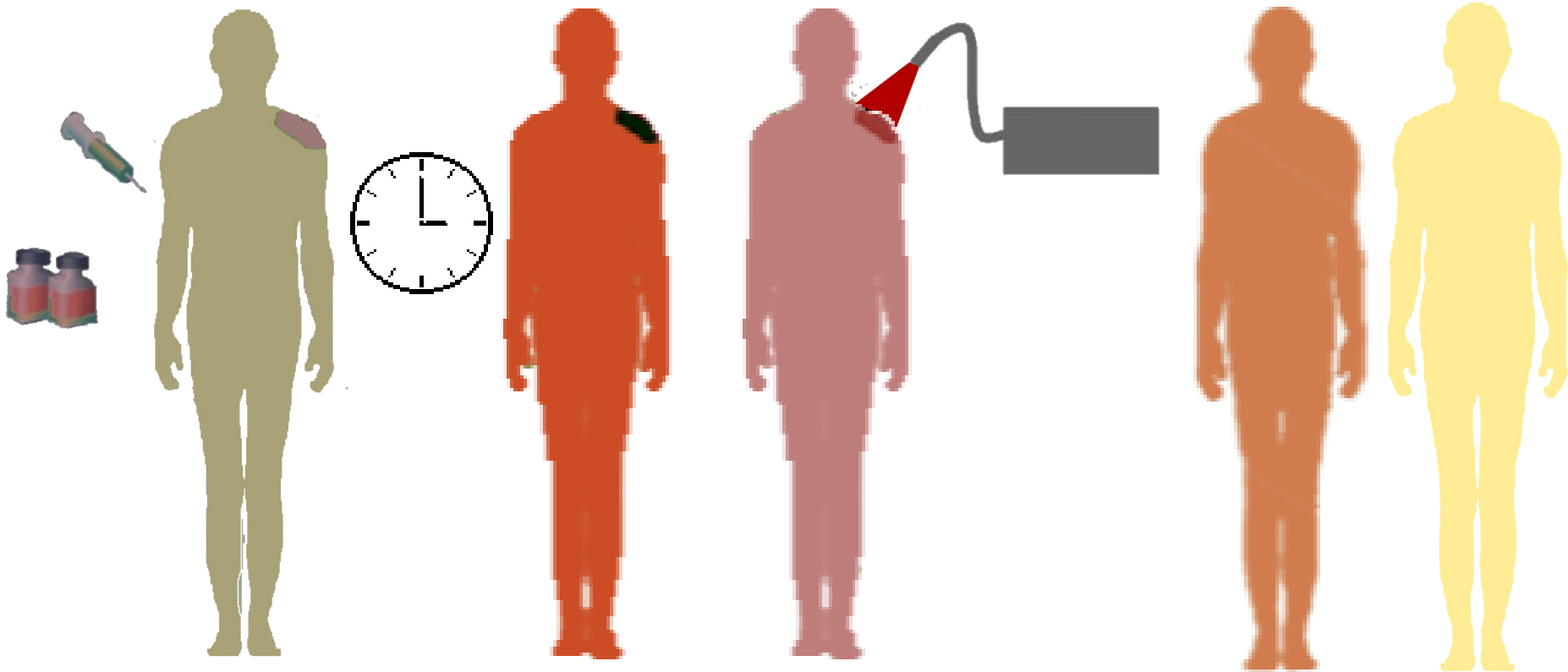

μηχανισμοί νέκρωσης
καρκινικού ιστού

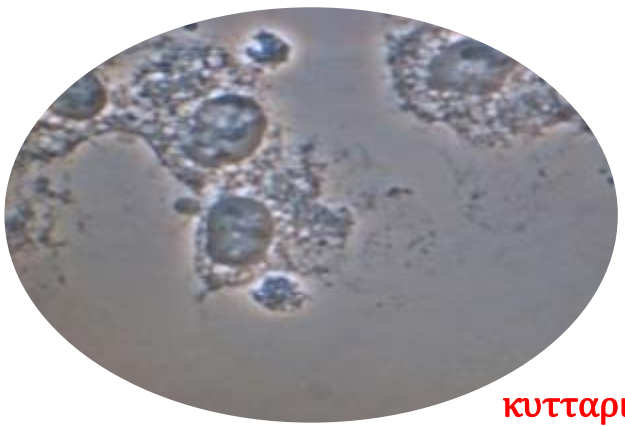

νέκρωση
καρκινικών ιστών

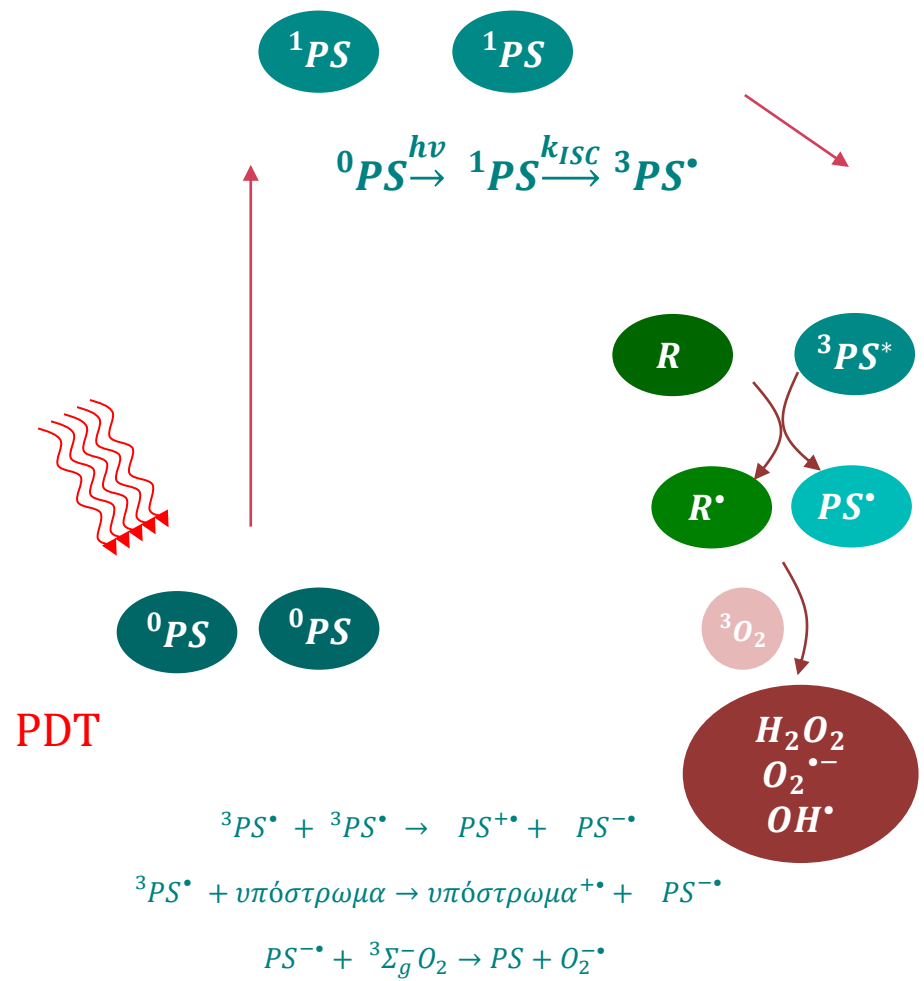
Σημαντικότερα Στάδια Φωτοδυναμικής Θεραπείας

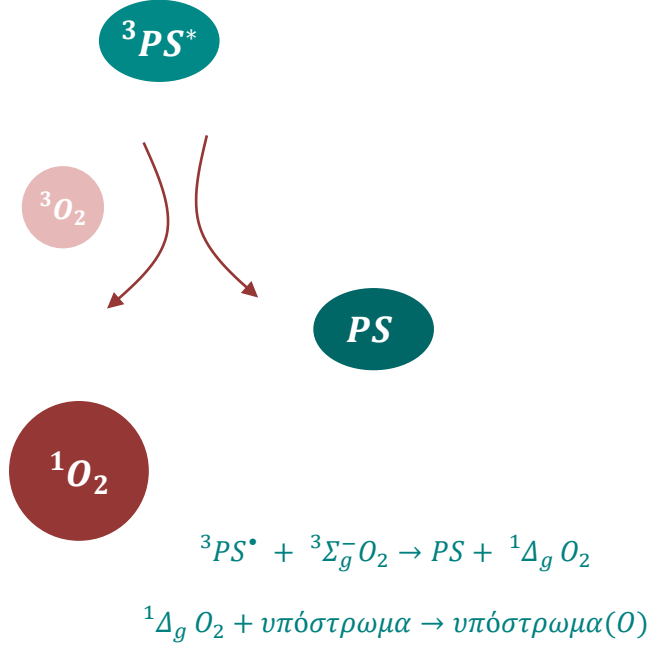
Απορρόφηση φωτός από φωτοευαισθητοποιητή

κυτταρικός θάνατος

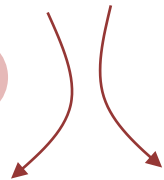

Αντιδράσεις τύπου I

Αντιδράσεις τύπου II

PDT

Τύποι Αντιδράσεων

Ο φωτοευαισθητοποιητής που βρίσκεται στην τριπλή διεγερμένη κατάσταση μπορεί:

- Να αντιδράσει με το υπόστρωμα μέσω μεταφοράς ενός πρωτονίου ή ηλεκτρονίου παράγοντας ελεύθερες ρίζες

αντιδράσεις τύπου I ή αντιδράσεις ελευθέρων ριζών

- Να μεταφέρει απ'ευθείας την ενέργειά του σε ένα μόριο οξυγόνου μετατρέποντας το σε μονήρες οξυγόνο

αντιδράσεις τύπου II ή αντιδράσεις μονήρους οξυγόνου

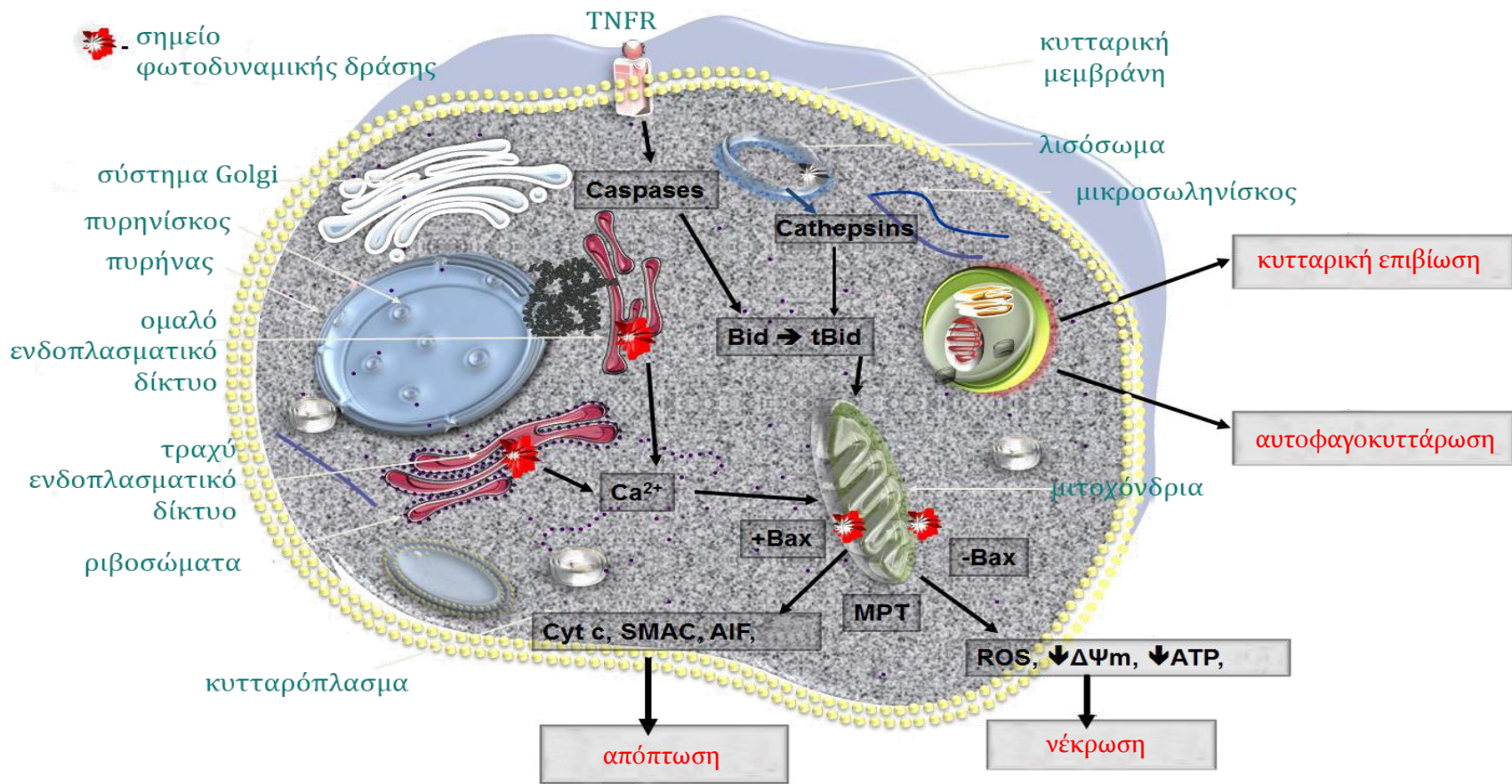
Το ποσοστό με το οποίο θα συμμετέχουν οι δύο τύποι αντιδράσεων στο τελικό κυτταροτοξικό αποτέλεσμα εξαρτάται από:

- Από την συγκέντρωση οξυγόνου
- Από το pH
- Από τον φωτοευαισθητοποιητή
- Από το είδος του κυττάρου

Η τοξικότητα που προκαλούν οι δράσεις αυτές, στις περισσότερες in vivo περιπτώσεις οφείλεται στις αντιδράσεις μονήρους οξυγόνου.

Ενδοκυττάρια Φωτοδυναμική Δράση

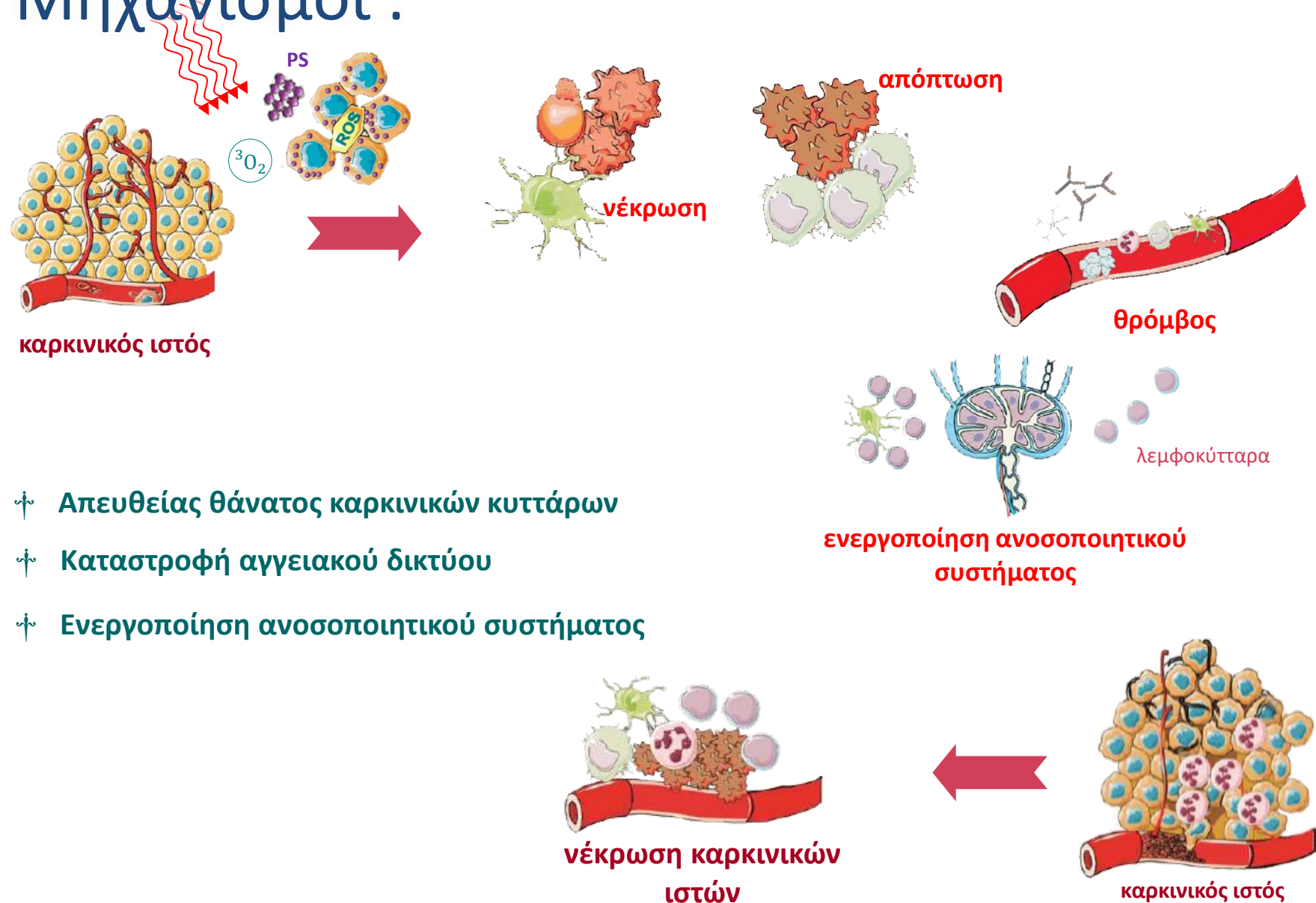
- πάρα πολύ δραστικά,
- πολύ μικρούς χρόνους ζωής της τάξης των 10-50μs.
- πάρα πολύ μικρές ακτίνες της τάξεως του 0.1μm.

Φωτοδυναμική δράση παρατηρείται **μόνο** σε σημεία που ακτινοβολήθηκαν και είχαν προηγουμένως απορροφήσει ικανή ποσότητα φωτοευαισθητοποιητή.

Φωτοδυναμική Θεραπεία

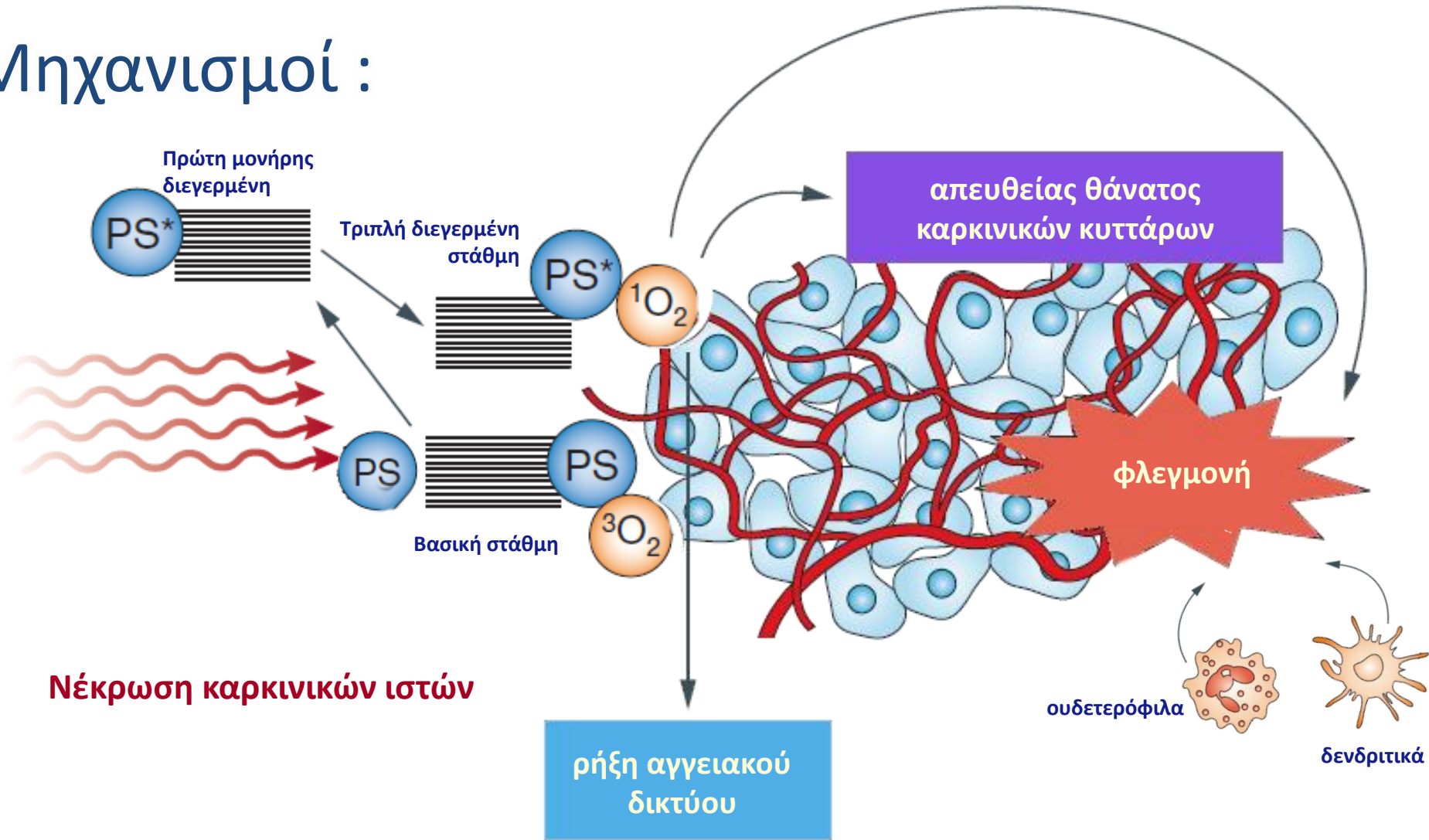
Μηχανισμοί :

- † Απευθείας θάνατος καρκινικών κυττάρων
- † Καταστροφή αγγειακού δικτύου
- † Ενεργοποίηση ανοσοποιητικού συστήματος

Φωτοδυναμική Θεραπεία

Μηχανισμοί :

Νέκρωση καρκινικών ιστών

- † Απευθείας θάνατος καρκινικών κυττάρων
- † Καταστροφή αγγειακού δικτύου
- † Ενεργοποίηση ανοσοποιητικού συστήματος

Χαρακτηριστικά Φωτοευαισθητοποιητών

A Photophysicist, a Photobiologist wish list....

† Φωτοφυσικά χαρακτηριστικά

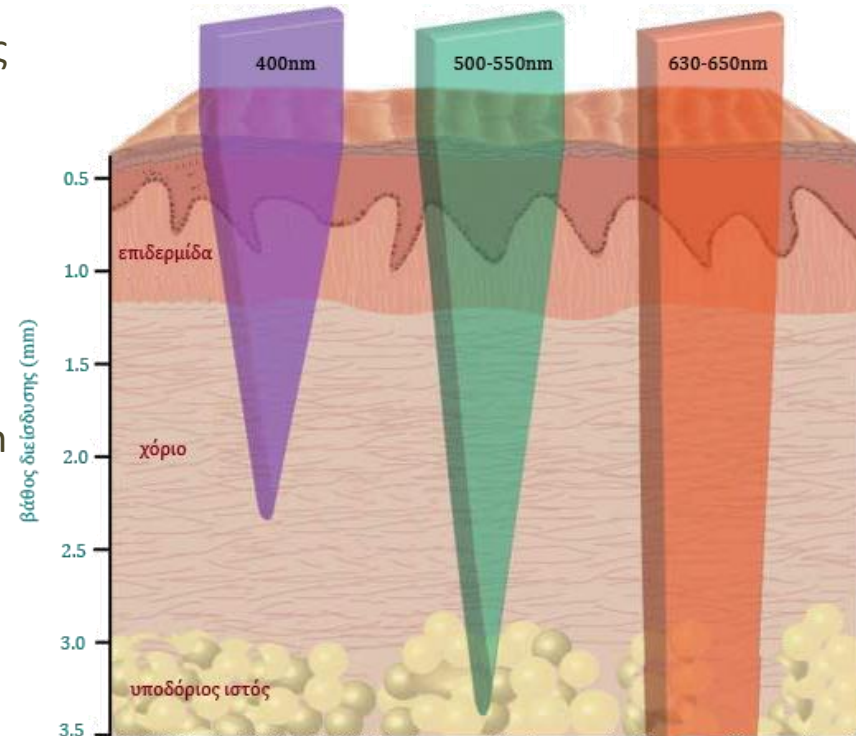
- Μεγάλο χρόνο ζωής στην τριπλή διεγερμένη στάθμη
- Ικανοποιητική παραγωγή ελευθέρων ριζών και/ή μονήρους οξυγόνου

† Φαρμακολογικά Χαρακτηριστικά

- Επιλεκτικότητα ως προς τους καρκινικούς ιστούς
- Γρήγορη αποδέσμευση από τους υγιείς ιστούς
- Έλλειψη τοξικότητας απουσία φωτός
- Φθορισμός

† Φυσικοχημικά Χαρακτηριστικά

- Μεγάλη απορρόφηση στην περιοχή 600-850 nm
- Μικρή απορρόφηση στην περιοχή 300-600nm
- Αμφίφιλες ενώσεις
- Χημική καθαρότητα

Φωτοευαισθητοποιητές

γενιά	1 ^η	2 ^η	2 ^η	2 ^η	2 ^η	2 ^η	2 ^η	2 ^η	2 ^η
PS	Photofrin	ALA	Foscan	Purlytin	NPe6	Phthalocyanines	Visudyne	Lutrin	Tookad®
Μήκος κύματος απορρόφησης <i>nm</i>	630	635	652	660	664	670	690	732	763
Μοριακός συντελεστής απορρόφησης $M^{-1}cm^{-1}$	1170	< 5000	30 000	28 000	40 000		35000	42 000	88 500
Δόση χορήγησης mg/kg	2	τοπική 20% ALA	0.15	1.2	2.5 – 3.5		6	0.6 – 7.2	2 – 4
Δόση ενέργειας J/cm^2	150	150	10	200	100	100	100	120	360

Σημαντικότεροι Φωτοευαισθητοποιητές

Φωτοευαισθητοποιητές 1ης γενιάς

- Παράγωγα αιματοπορφυρίνης
- Παράγωγα εστέρα διααιματοπορφυρίνης
- Ακτινοβόληση στα 630nm

- 👉 Παραμένουσα φωτοευαισθησία
- 👉 Μικρή κβαντική απόδοση
- 👉 Μείγμα μη σταθερής σύστασης

Σημαντικότεροι Φωτοευαισθητοποιητές

Φωτοευαισθητοποιητές 2ης γενιάς

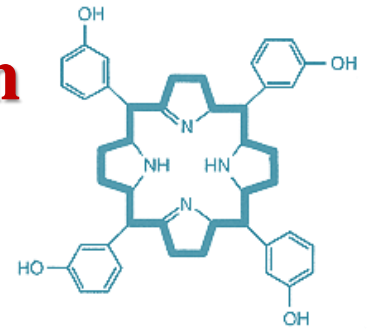
- Χλωρίνες
  - Φθαλοκυανίνες
  - Αμινολεβουλινικό οξύ
-
- Ακτινοβόληση σε μεγαλύτερα μήκη κύματος
  - Μεγαλύτερη επιλεκτικότητα
  - Ταχύτερη απομάκρυνση από τους υγιείς ιστούς

m-THPC

meta-tetra(hydroxyphenyl)chlorin

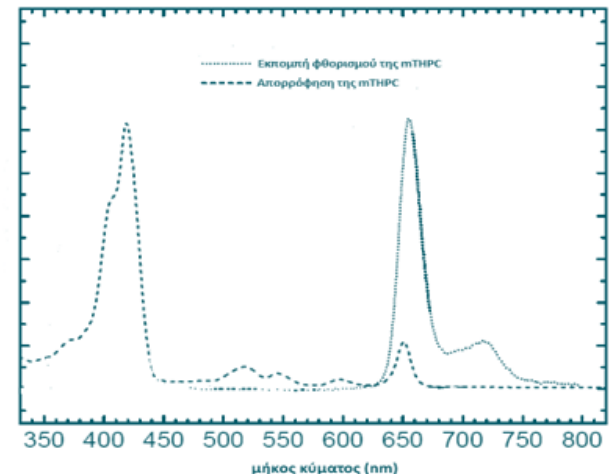

- ⊗ 652nm , μεγαλύτερο βάθος διείσδυσης
- ⊗ υψηλή επιλεκτικότητα στον καρκινικό ιστό (καρκινικός /υγιής ιστός ~100:1)
- ⊗ μεγάλη κβαντική απόδοση σε χαμηλότερες δόσεις ενέργειας
- ⊗ ~200 φορές πιο αποδοτική από τη Photofrin

Όμως :

m-THPC εξαιρετικά υδρόφοβο μόριο

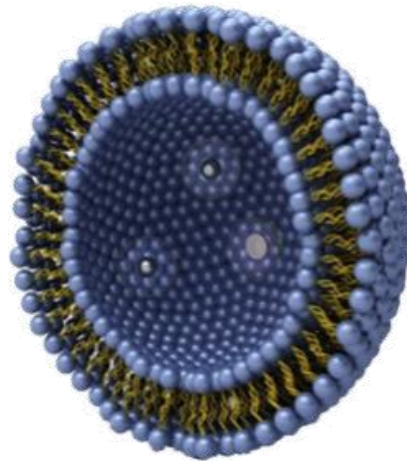
- ⊗ ασθενής διαλυτότητα στα βιολογικά μέσα
- ⊗ ισχυρά συσσωματώνεται σε υδατικά μέσα
- ⊗ αναποτελεσματική παραγωγή ελευθέρων ριζών και μονήρους οξυγόνου

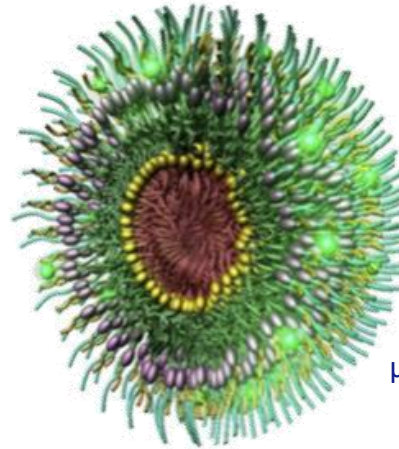
Νανοτεχνολογία & Φωτοδυναμική...

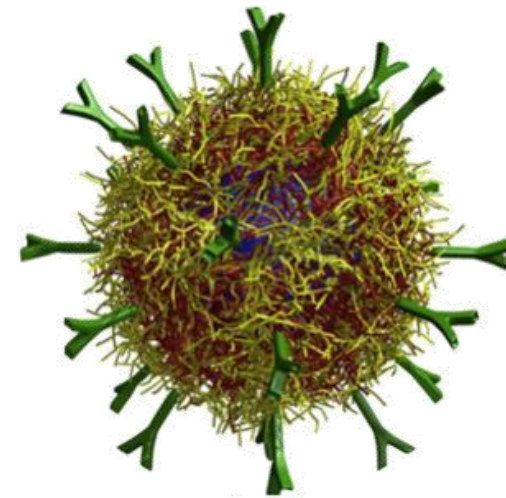
νανοσωματίδια πολυμερών

λιποσώματα

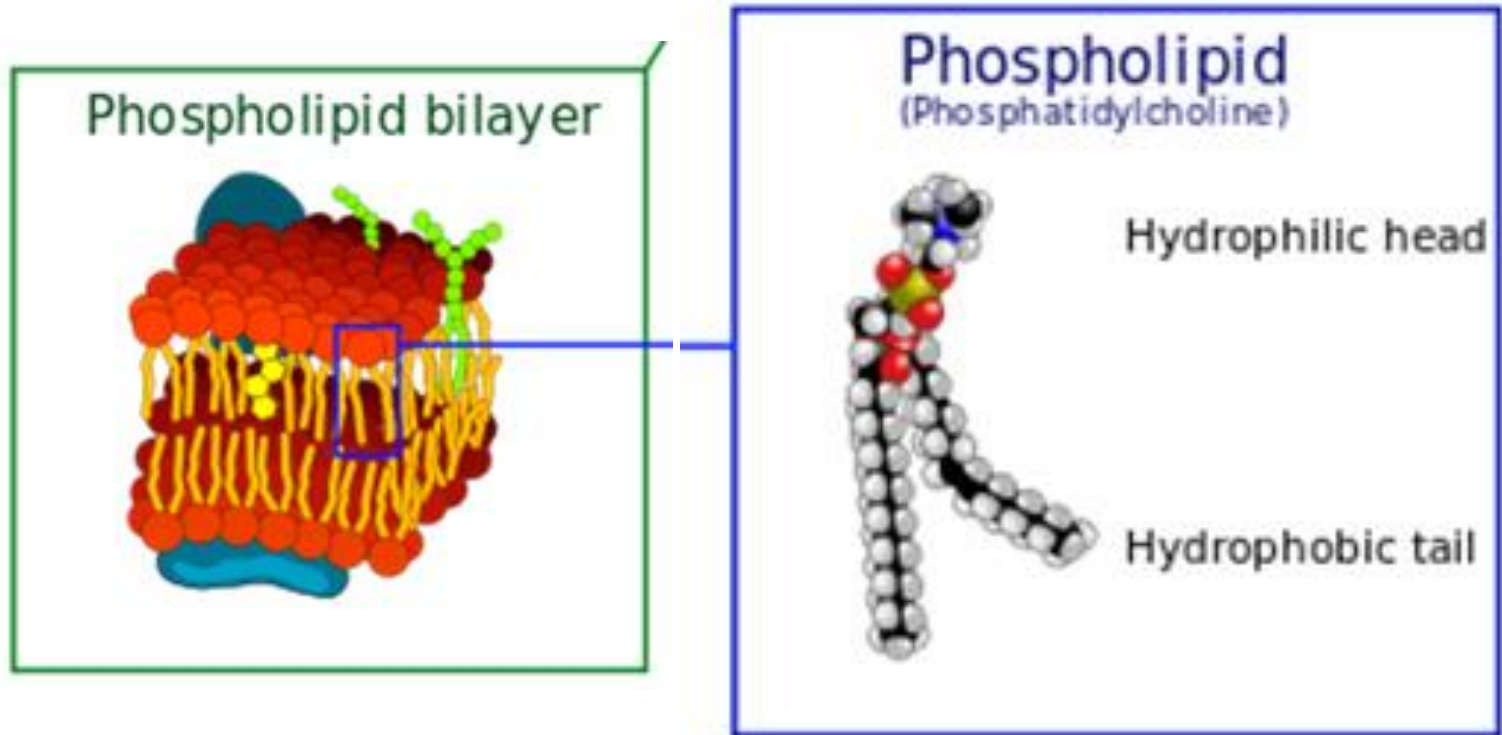
μικκύλια

πολυστρωματικές Lbl
κάψουλες

- ☞ Σωματίδια διαστάσεων 1-100nm
- ☞ φορείς μεταφοράς φαρμάκων – βελτίωση βιοδιαθεσιμότητάς τους
- ☞ αύξηση διαλυτότητας σε υδατικά μέσα υδρόφοβων ουσιών
- ☞ προστασία από επιδράσεις αποικοδομητικών ενζύμων οργανισμού (παρατείνουν τον χρόνο ημιζωής τους στην κυκλοφορία του αίματος, αποτρέψουν τη διάσπαση του φαρμάκου αμέσως μετά τη χορήγηση του)
- ☞ διευκόλυνση εισόδου ουσίας στα κύτταρα

Φωσφολιπίδια

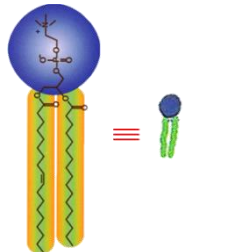

Μόρια αμφίφιλα.

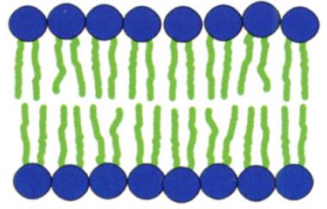
Το ένα τους άκρο αποτελείται από μία φορτισμένη περιοχή και το υπόλοιπο μόριο αποτελείται από δύο μακριές αλυσίδες λιπαρών οξέων μη πολικές

Νανοτεχνολογία & Φωτοδυναμική...

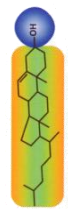
Λιποσώματα

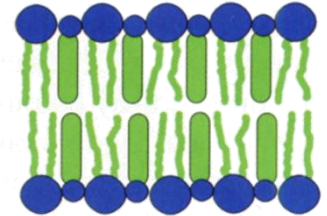
φωσφολιπίδιο
phosphatidylcholin, PC

διπλοστοιβάδα
λιπιδίων

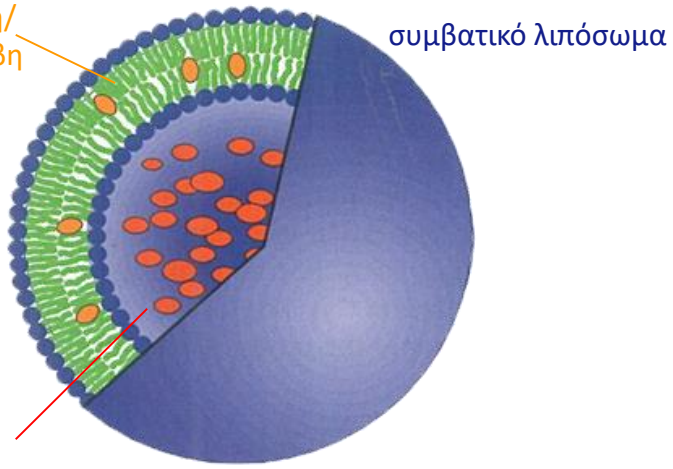
χοληστερόλη
(cholesterol, CH)

διπλοστοιβάδα λιπιδίων
/ χοληστερόλης

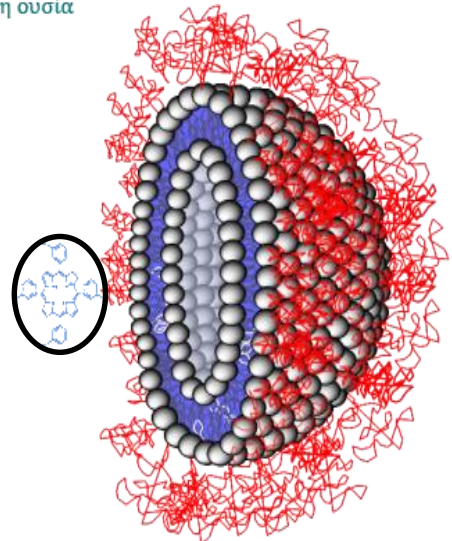
λιπόφιλη/
υδρόφοβη
ουσία

λιπόφοβη/
υδρόφιλη
ουσία

- ενθυλακωμένη ουσία
- ενσωματωμένη ουσία

- ⊗ μη τοξικά
- ⊗ βιοδιαθεσιμότητα
- ⊗ δέσμευση φωτοευαίσθητοποιητών με διαφορετικές ιδιότητες
- ⊗ μείωση σχηματισμού συσσωματώματα
- ⊗ βελτίωση επιλεκτικότητας στον καρκινικό όγκο

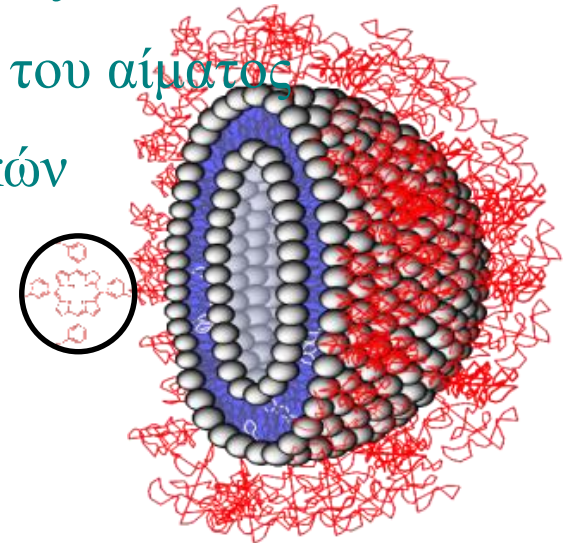

στερεοχημικά
σταθεροποιημένο λιπόσωμα –
επικάλυψη PEG

ΛΙΠΟΣΩΜΑΤΑ

Εγκλεισμός m-THPC

- ☞ Foslip : πρώτη μορφή σε συμβατικά λιποσώματα
- ☞ Fospeg: δεύτερη μορφή σε στερεοχημικά σταθεροποιημένα λιποσώματα
  - ☞ σημαντική σταθεροποίηση του λιποσώματος
  - ☞ αποτρέπει αλληλεπιδράσεις με συστατικά του αίματος
  - ☞ προστασία από επιδράσεις αποικοδομητικών ενζύμων οργανισμού

στερεοχημικά σταθεροποιημένο
λιπόσωμα – επικάλυψη PEG

Βασικές Πηγές Φωτός

- Λαμπτήρες
- Laser
- LED
- Έξυπνα υφάσματα
- Φωτοδυναμική Θεραπεία Ημέρας

Πηγές φωτός

lasers

- 👍 Μονοχρωματική ακτινοβολία
- 👍 Σύνδεση σε οπτικές ίνες
- 👎 Ακριβά
- 👎 Απαιτούν ιδιαίτερη συντήρηση
- 👎 Κάλυψη μικρής επιφάνειας.

λυχνίες

- 👍 Ευρύ φάσμα – περισσότεροι φωτοευαίσθητοποιητές
- 👍 Ασύμφωνο φως- κάλυψη μεγάλης επιφάνειας
- 👍 Μικρό κόστος, διαθεσιμότητα

Λαμπτήρες

- Παραγωγή ευρείας δέσμης φωτός πολυχρωματική
- Απομόνωση επιθυμητού μήκους κύματος και απόρριψη επιβλαβής ακτινοβολίας με χρήση φίλτρων
- Εύκολη, οικονομική συντήρηση
- Εύχρηστοι
- Κατάλληλοι για εκτενή επιφανειακά καρκινώματα
- Σχετικά μικρή πυκνότητα ισχύος

Laser

- Εκπέμπουν μονοχρωματική, κατευθυντική ακτινοβολία
- Κοινά χαρακτηριστικά:
  - Στόχος η εκπομπή στα 600-650nm , όπου απορροφούν οι πορφυρίνες
  - Συνδυασμός με ένα μόνο φωτοευαισθητοποιητή
  - Συνεχής ακτινοβολίας ή παλμική
  - Υψηλή πυκνότητα ισχύος
  - Μικρές ή μεγάλες επιφάνειες του δέρματος

Δίοδοι Εκπομπής Φωτός (L.E.D.s)

- Μονοχρωματική ακτινοβολία εντός εύρους 350-1100 nm
  - συνδυασμός με πολλούς φωτοευαισθητοποιητές
- Περιορισμένη ισχύς
- Οικονομικά, φορητά
- Εκτενείς και πολύπλοκες διατάξεις
  - κάλυψη και ομοιόμορφη ακτινοβολήση μεγάλων επιφανειών και δύσκολων ανατομικά περιοχών

Κλινική χρήση των LED

